

KAVÂİDU'L- FIKHIYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

40 KAİDE • 40 İLKE • 40 HİKMET

Fıkıh ilminin özünü oluşturan kaideler,
anlamak, uygulamak ve aktarmak için...

"Kaideleri öğrenmek,
hükümleri doğru anlamanın anahtarıdır.
Doğru anlayış, sağlam amel;
"sağlam amel ise kurtuluşa vesiledir."

UBEYDULLAH ARSLAN
— İSLAM DAVETÇİSİ —

Okuduğunuz için teşekkür ederim

KAVAİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

1. KAİDE

الْأُمُورُ بِمَقَاصِدِهَا

ANLAMI

İşler maksatlarına göredir.

KISA AÇIKLAMA

Bir amelin hükmü ve değeri, onu yapan kişinin niyet ve maksadına göre değişebilir. Aynı fiil, farklı niyetlerle ibadet, mubah veya günah olabilir. Bu sebeple niyet, özellikle ibadetlerde amelleri birbirinden ayıran temel ölçülerdendir.

KISA ÖRNEK

Bir kimse Allah rızası için mal verirse sadaka olur. Gösteriş için verirse aynı fiil riya sebebiyle sevap kazandırmaz.

DELİL

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ

“Ameller ancak niyetlere göredir.”

Buhârî, 1; Müslim, 1907.

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim

KAVÂİDU'L-FİKHİYYE

— 40 TEMEL FİKİH KAİDESİ —

2. KAİDE

الْيَقِينُ لَا يَزُولُ بِالشَّكِّ

ANLAMI

Yakîn, şüphe ile ortadan kalkmaz.

KISA AÇIKLAMA

Kesin olarak bilinen bir durum, sonradan ortaya çıkan şüphe sebebiyle değişmez. Kişi kesin bildiği şeyi esas alır; yalnızca şüpheye dayanarak önceki kesin hükmü terk etmez.

KISA ÖRNEK

Abdestli olduğunu kesin bilen bir kimse, abdestinin bozulup bozulmadığından şüphe ederse abdestli kabul edilir.

DELİL

لَا يَنْصَرِفُ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا

"Bir ses işitmedikçe veya bir koku hissetmedikçe (namazdan) ayrılmasın."

Buhârî, 137; Müslim, 361.

Elbânî: Sahih.

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKİH KAİDESİ —

3. KAİDE

الْمَشَقَّةُ تَجَلِبُ التَّيْسِيرَ

ANLAMI

Meşakkat kolaylığı getirir.

KISA AÇIKLAMA

Şeriat, kişiye olağan dışı güçlük veren durumlarda uygun kolaylıklar tanımıştır. Ancak her zorluk ruhsat sebebi değildir; kolaylık, şeriatın belirlediği mazeret ve ölçülere göre uygulanır.

KISA ÖRNEK

Yolculukta gerekli şartlar bulunduğunda dört rekâtı namazların iki rekât kılınması, meşakkat sebebiyle verilen kolaylıklardandır.

DELİL

يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ

“Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez.”

Bakara, 2/185

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKİH KAİDESİ —

4. KAİDE

الضَّرَرُ يُزَالُ

ANLAMI

Zarar giderilir.

KISA AÇIKLAMA

İslam, insanların canına, malına ve haklarına verilen zararın giderilmesini esas alır. Kişinin başkasına zarar vermesi caiz olmadığı gibi, meydana gelen zarar da şer'î ölçüler içerisinde ortadan kaldırılır.

KISA ÖRNEK

Bir kimsenin komşusuna zarar veren bir uygulaması varsa, bu zarar mümkün olduğu ölçüde **giderilir**.

DELİL

لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ

“Zarar vermek de zarara zararla karşılık vermek de yoktur.”

İbn Mâce, 2340.

Elbânî: Sahih.

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

5. KAİDE

الْعَادَةُ مُحْكَمَةٌ

ANLAMI

Örf dikkate alınır.

KISA AÇIKLAMA

İnsanlar arasında yerleşmiş ve şeriata aykırı olmayan örf ve âdetler, bazı fikhî hükümlerin anlaşılmasında dikkate alınır. Ancak bir örf, açık bir şer'î delile aykırıysa geçerli kabul edilmez.

KISA ÖRNEK

Bir alışverişte teslim şekli açıkça belirtilmemişse, şeriata aykırı olmamak şartıyla o toplumda yerleşmiş olan uygulama dikkate alınır.

DELİL

وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

“Onlarla mârufa uygun şekilde geçinin.”

Nisâ, 4/19

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKİH KAİDESİ —

6. KAİDE

الأَصْلُ بَقَاءُ مَا كَانَ عَلَى مَا كَانَ

ANLAMI

Asıl olan, mevcut durumun devam etmesidir.

KISA AÇIKLAMA

Daha önce kesin olarak sabit olan bir durumun değiştiğine dair delil bulunmadıkça, o durumun devam ettiği kabul edilir. Sadece ihtimal veya şüphe, sabit olan önceki hükmü değiştirmez.

KISA ÖRNEK

Bir borcun varlığı kesin olarak biliniyorsa, ödendiğine dair bir delil bulunmadıkça borcun devam ettiği kabul edilir.

DELİL

إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئاً

“Şüphesiz zan, hakikat karşısında hiçbir şey ifade etmez.”

Yûnus, 10/36

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKİH KAİDESİ —

7. KAİDE

الأَصْلُ بَرَاءَةُ الذِّمَّةِ

ANLAMI

Asıl olan, zimmetin borç ve yükümlülükten beri olmasıdır.

KISA AÇIKLAMA

Bir kimsenin üzerinde borç, hak veya başka bir yükümlülük bulunduğu delille sabit olmadıkça, onun zimmeti bundan beri kabul edilir.

Bir kimseye yükümlülük isnat eden tarafın bunu delille ortaya koyması gerekir.

KISA ÖRNEK

Bir kişi diğerinden alacağı olduğunu iddia ederse, bunu ispatlamadıkça karşı tarafın borçlu olduğuna hükmedilmez.

DELİL

الْبَيِّنَةُ عَلَى الْمُدَّعِي وَالْيَمِينُ عَلَى مَنْ أَنْكَرَ

“Delil iddia edene, yemin ise inkâr edene düşer.”

Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ.

Elbânî: Sahih.

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

8. KAİDE

الأَصْلُ فِي الْأَشْيَاءِ الْإِبَاحَةُ

ANLAMI

Eşyada asıl olan mübahlıktır.

KISA AÇIKLAMA

Dünyevî eşya, yiyecek, içecek ve faydalanılan şeylerde asıl hüküm helal ve mübah olmaktadır. Bir şeyin haram olduğuna hükmedebilmek için şer'î bir delil gerekir.

KISA ÖRNEK

Yeni ortaya çıkan bir yiyecek hakkında haramlığına dair şer'î bir delil yoksa, asıl hüküm onun **mübah** olmasıdır.

DELİL

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا

"Yeryüzünde bulunanların hepsini
sizin için yaratan O'dur."

Bakara, 2/29

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FİKHİYYE

— 40 TEMEL FİKİH KAİDESİ —

9. KAİDE

الأَصْلُ فِي الْعِبَادَاتِ الْمَنْعُ

ANLAMI

İbadetlerde asıl olan, delile bağlılıktır.

KISA AÇIKLAMA

Allah'a ibadet, kişinin kendi görüşüne veya güzel görmesine göre belirlenmez. Bir amelin ibadet olarak yapılabilmesi için Kur'an veya sahih sünnetten şer'î bir dayanağının bulunması gerekir.

KISA ÖRNEK

Bir kimse, hakkında şer'î delil bulunmayan yeni bir ibadet şekli belirleyip bunu Allah'a yakınlaşma vesilesi edinemez.

DELİL

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ
مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ

"Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği şeyleri dinden kendilerine şeriat kılan ortakları mı vardır?"

Şûrâ, 42/21

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKİH KAİDESİ —

10. KAİDE

مَا ثَبَتَ بِیقینٍ لَا یَرْتَفِعُ إِلَّا بِیقینٍ

ANLAMI

Yakîn ile sabit olan, ancak yakîn ile ortadan kalkar.

KISA AÇIKLAMA

Kesin olarak sabit olmuş bir hüküm veya durum, yalnızca şüphe ve ihtimal sebebiyle ortadan kalkmaz. Onun değiştiğine hükmedebilmek için yine kesin bir bilgi veya delil gerekir.

KISA ÖRNEK

Bir kimse bir malın kendisine ait olduğunu kesin olarak biliyorsa, sırf sonradan ortaya çıkan bir şüphe sebebiyle mülkiyet hükmü ortadan kalkmaz.

DELİL

إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا

“Şüphesiz zan, hakikat karşısında hiçbir şey ifade etmez.”

Yûnus, 10/36

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

11. KAİDE

الضَّرُورَاتُ تُبِيحُ الْمَحْظُورَاتِ

ANLAMI

Zaruretler, yasak olan şeyleri mübah kılar.

KISA AÇIKLAMA

Kişinin canını veya temel bir hakkını korumak için gerçek bir zaruret ortaya çıkarsa, normal şartlarda haram olan bazı şeylere zaruret miktarınca izin verilebilir.

Bu ruhsat, keyfî ihtiyaçlar için değil, gerçek zaruret hâli içindir.

KISA ÖRNEK

Açlıktan hayatı tehlikeye giren ve helal yiyecek bulamayan kimse, hayatını koruyacak miktarda haram yiyecekten yiyebilir.

DELİL

فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ

“Kim mecbur kalır dâ haddi aşmaz ve sınırı geçmezse, ona günah yoktur.”

Bakara, 2/173

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♥ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♥

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

12. KAİDE

الزَّرُورَةُ تُقَدَّرُ بِقَدَرِهَا

ANLAMI

Zaruret, miktarınca takdir edilir.

KISA AÇIKLAMA

Zaruret sebebiyle verilen ruhsat sınırsız değildir. Normalde yasak olan bir şeye ancak zarureti giderecek kadar izin verilir. Zaruret ortadan kalktığında veya ihtiyaç karşılandığında ruhsatın sınırı da sona erer.

KISA ÖRNEK

Hayatını korumak için haram yiyeceğe mecbur kalan kimse, yalnızca zarureti giderecek miktarda yiyebilir; ihtiyacından fazlasını tüketemez.

DELİL

فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاعٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ

"Kim mecbur kalır da haddi aşmaz ve sınırı geçmezse, ona günah yoktur."

Bakara, 2/173

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

13. KAİDE

الْأَمْرُ إِذَا ضَاقَ اتَّسَعَ

ANLAMI

Bir iş daralınca genişler.

KISA AÇIKLAMA

Şer'î bir hükmün uygulanmasında gerçek bir darlık ve güçlük ortaya çıktığında, şariat buna uygun bir kolaylık tanır. Mazeret devam ettiği sürece ruhsattan yararlanılır; mazeret ortadan kalkınca normal hükme dönülür.

KISA ÖRNEK

Su bulunmadığında veya suyu kullanmak mümkün olmadığında kişi teyemmüm ederek namazını kılabilir.

DELİL

فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا

"Su bulamazsanız temiz bir toprağa teyemmüm edin."

Nisâ, 4/43

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FİKHİYYE

— 40 TEMEL FİKİH KAİDESİ —

14. KAİDE

وَإِذَا اتَّسَعَ ضَاقَ

ANLAMI

Bir iş genişleyince daralır.

KISA AÇIKLAMA

Bir güçlük sebebiyle verilen şer'î kolaylık,
güçlük ortadan kalkınca devam etmez.
Mazeret sona erdiğinde kişi yeniden aslî hükme döner.
Böylece ruhsat, yalnızca onu gerektiren
durumla sınırlı kalır.

KISA ÖRNEK

Su bulamadığı için teyemmüm eden kimse,
suyu bulup kullanmaya gücü yettiğinde
teyemmüm ruhsatına devam etmez.

DELİL

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا أُسْتَطْعِمُ

"Gücünüz yettiği kadar Allah'tan sakının."

Teğâbün, 64/16

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKİH KAİDESİ —

15. KAİDE

الضَّرُّ لَا يُزَالُ بِالضَّرِّ

ANLAMI

Zarar, başka bir zararla giderilmez.

KISA AÇIKLAMA

Bir zararı ortadan kaldırmak için başkasına aynı veya daha büyük bir zarar vermek caiz değildir. Zarar giderilirken şer'î ölçüler korunmalı ve yeni bir haksızlığa sebep olunmamalıdır.

KISA ÖRNEK

Bir kimse kendi malını korumak amacıyla komşusunun malına zarar vererek kendi zararını gideremez.

DELİL

لَا ضَرَرَ وَلَا ضَرَارَ

“Zarar vermek de zarara zararla karşılık vermek de yoktur.”

İbn Mâce, 2340.

Elbânî: Sahih.

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim

KAVÂİDU'L-FİKHİYYE

— 40 TEMEL FİKİH KAİDESİ —

16. KAİDE

يُرْتَكَبُ أَخْفُ الصَّرَرَيْنِ

ANLAMI

İki zarardan daha hafif olanı tercih edilir.

KISA AÇIKLAMA

İki zarardan birinin mutlaka gerçekleşeceği ve her ikisinden de kaçınmanın mümkün olmadığı durumda, daha büyük zararı önlemek için daha hafif olan zarara katlanılır. Bu kaide, keyfî tercihe değil, zararın doğru şekilde değerlendirilmesine dayanır.

KISA ÖRNEK

Bir hastayı tedavi etmek için acı veren bir müdahale zorunluysa, daha büyük bir sağlık zararını önlemek amacıyla daha hafif olan zarara katlanılır.

DELİL

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا أُسْتَطْعِمُ

"Gücünüz yettiği kadar Allah'tan sakının."

Teğâbün, 64/16

UBEYDULLAH ARSLAN - İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

17. KAİDE

دَرُّ الْمَفَاسِدِ مُقَدَّمٌ عَلَى جَلْبِ الْمَصَالِحِ

ANLAMI

Zararları önlemek, faydaları elde etmekten önce gelir.

KISA AÇIKLAMA

Bir işte hem fayda hem de zarar bulunuyor ve ikisini birlikte ayırmak mümkün olmuyorsa, özellikle zarar daha ağır olduğunda zararı önlemek önceliklidir. Şariat, maslahatları gerçekleştirirken mefsedetlerden korunmayı da gözetir.

KISA ÖRNEK

Faydalı görünen bir davranış daha büyük bir harama veya zarara kesin biçimde yol açıyorsa, o zararı önlemek için davranış terk edilir.

DELİL

وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ

“Allah’tan başkasına yalvaranlara sövmeyin;
sonra onlar da bilgisizce düşmanlık ederek
Allah’a söverler.”

En’âm, 6/108

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FİKHİYYE

— 40 TEMEL FİKİH KAİDESİ —

18. KAİDE

الْحَاجَةُ تَنْزِلُ مَنْزِلَةَ الضَّرُورَةِ عَامَّةً كَانَتْ أَوْ خَاصَّةً

ANLAMI

İhtiyaç, genel veya özel olsun,
zaruret hükmünde değerlendirilebilir.

KISA AÇIKLAMA

İnsanların karşılaştığı ciddi bir ihtiyaç, giderilmediğinde belirgin bir güçlük doğuruyorsa şariat bazı konularda kolaylık tanıyabilir. Ancak ihtiyaç, haramları sınırsız şekilde helal kılmaz; ruhsat kendi şer'î ölçüsüyle sınırlıdır.

KISA ÖRNEK

İnsanların ihtiyaç duyduğu bazı alışveriş ve akit türlerine, normal şartlarda bulunmayan birtakım kolaylıkların şer'î sınırlar içinde tanınması bu kaidenin örneklerindendir.

DELİL

وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ

“Dinde üzerinize hiçbir güçlük yüklememi.”

Hac, 22/78

UBEYDULLAH ARSLAN - İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FİKHİYYE

— 40 TEMEL FİKİH KAİDESİ —

19. KAİDE

مَا أُبِيحَ لِلزَّرُورَةِ يُقَدَّرُ بِقَدَرِهَا

ANLAMI

Zaruret sebebiyle mübah kılınan şey,
zaruret miktarınca sınırlıdır.

KISA AÇIKLAMA

Zaruret sebebiyle normalde yasak olan bir şeye
izin verilmesi sınırsız değildir.

Kişi yalnızca zarureti giderecek miktardan
yararlanabilir; zaruret sınırını aşarak
ruhsatı genişletemez.

KISA ÖRNEK

Tedavi için normalde caiz olmayan bir durum
zorunlu hâle gelirse, yalnızca
tedavinin gerektirdiği ölçüde
ruhsattan yararlanılır.

DELİL

فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ

"Kim mecbur kalır da haddi aşmaz
ve sınırı geçmezse, ona günah yoktur."

Bakara, 2/173

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

20. KAİDE

الْمَيْسُورُ لَا يَسْقُطُ بِالْمَعْسُورِ

ANLAMI

Yapılabilen, yapılamayan sebebiyle terk edilmez.

KISA AÇIKLAMA

Bir ibadetin veya yükümlülüğün tamamını yerine getirmek mümkün değilse, kişinin gücünün yettiği kısmı da terk edilmez. Şeriat, kuldan gücü yettiği ölçüde sorumluluğunu yerine getirmesini ister.

KISA ÖRNEK

Áyakta namaz kılamayan kimse, namazı tamamen terk etmez; gücü yetiyorsa oturarak namazını kılar.

DELİL

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ

“Gücünüz yettiği kadar Allah’tan sakının.”

Teğâbün, 64/16

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

21. KAİDE

لَا وَاجِبَ مَعَ الْعَجْزِ

ANLAMI

Acizlik hâlinde, güç yetirilemeyen yükümlülük düşer.

KISA AÇIKLAMA

Kişi şer'î bir yükümlülüğü yerine getirmeye gerçekten güç yetiremiyorsa, gücünü aşan kısımdan sorumlu tutulmaz. Ancak yapabildiği kısmı yerine getirmeye devam eder.

KISA ÖRNEK

Ayakta namaz kılmaya gücü yetmeyen kimse oturarak namaz kılar;
buna da gücü yetmezse imkânına göre kılar.

DELİL

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا

“Allah hiçbir kimseyi gücünün yettiğinden fazlasıyla yükümlü kılmaz.”

Bakara, 2/286

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

22. KAİDE

مَا لَا يُدْرِكُ كُلُّهُ لَا يُتْرَكُ كُلُّهُ

ANLAMI

Tamamı elde edilemeyen şeyin tamamı terk edilmez.

KISA AÇIKLAMA

Bir yükümlülüğün veya hayırlı işin tamamını yerine getirmek mümkün değilse, yapılabilen kısmı terk edilmez. Kişi gücü ve imkânı ölçüsünde yapabildiğini yerine getirir.

KISA ÖRNEK

Bir kimse bir ibadetin bütün gereklerini yerine getirmeye güç yetiremiyorsa, gücü yeten kısmını yerine getirir.

DELİL

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ

“Gücünüz yettiği kadar Allah’tan sakının.”

Teğâbün, 64/16

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

23. KAİDE

الْوَسَائِلُ لَهَا أَحْكَامُ الْمَقَاصِدِ

ANLAMI

Vesileler, amaçların hükmünü alır.

KISA AÇIKLAMA

Bir amaca ulaştıran araç ve yollar,
ulaştırdıkları amacın hükmüne göre değerlendirilir.
Meşru bir amaca götüren vesile meşru;
harama götüren vesile ise şartlarına göre yasak olur.

KISA ÖRNEK

Haram bir işi gerçekleştirmek için kullanılan bir yol,
kendi başına mübah görünse bile
harama götürdüğü için yasaklanabilir.

DELİL

وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

“Günah ve düşmanlık üzerinde yardımlaşmayın.”

Mâide, 5/2

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FİKHİYYE

— 40 TEMEL FİKİH KAİDESİ —

24. KAİDE

مَا أَدَّى إِلَى الْحَرَامِ فَهُوَ حَرَامٌ

ANLAMI

Harama götüren şey de haramdır.

KISA AÇIKLAMA

Bir araç veya davranışın harama götürdüğü
açık ve güçlü biçimde biliniyorsa,
haramın önünü kapatmak için o vesile de yasaklanır.
Böylece şeriat yalnızca haramın kendisini değil,
ona ulaştıran yolları da engeller.

KISA ÖRNEK

Haram bir işi gerçekleştirmek amacıyla
ona doğrudan yardım etmek,
harama götüren bir vesile olduğu için caiz değildir.

DELİL

وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

"Günah ve düşmanlık üzerinde yardımlaşmayın."

Mâide, 5/2

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

25. KAİDE

الْحُكْمُ يَدُورُ مَعَ عِلَّتِهِ وَجُودًا وَعَدَمًا

ANLAMI

Hüküm, illetinin varlığı ve yokluğuna bağlıdır.

KISA AÇIKLAMA

Şer'î bir hüküm belirli bir illete bağlanmışsa,
illet bulunduğunda hüküm uygulanır;
illet ortadan kalktığında ona bağlı hüküm de ortadan kalkar.
Ancak illet, kişisel kanaatle değil şer'î delille belirlenir.

KISA ÖRNEK

İçkinin haramlığındaki illet sarhoş ediciliktir.
Bu sebeple adı ve şekli farklı olsa da
sarhoş eden maddeler aynı hükme girer.

DELİL

إِنَّمَا الْحُمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ
رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ

"İçki, kumar, dikili taşlar ve fal okları
şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan kaçınınız."

Mâide, 5/90

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

26. KAİDE

الْعِبْرَةُ فِي الْعُقُودِ لِلْمَقَاصِدِ وَالْمَعَانِي
لَا لِلْأَلْفَافِ وَالْمَبَانِي

ANLAMI

Akitlerde esas olan lafızlar değil,
maksat ve manalardır.

KISA AÇIKLAMA

Bir sözleşme veya işlem değerlendirilirken
yalnızca kullanılan isim ve kelimelere bakılmaz.

İşlemin gerçek mahiyeti, tarafların kastı
ve doğurduğu sonuç dikkate alınır.

Haram bir işlem, sadece adı değiştirilerek
helal hâle gelmez.

KISA ÖRNEK

Faizli bir işlem başka bir isimle adlandırılrsa bile,
gerçek mahiyeti faiz ise hükmü değişmez.

DELİL

وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا

"Allah alışverişi helal, faizi haram kılmıştır."

Bakara, 2/275

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

27. KAİDE

الْعَادَةُ مُحْكَمَةٌ

ANLAMI

Örf ve âdet hükümde dikkate alınır.

KISA AÇIKLAMA

Şeriata aykırı olmayan yerleşik örf, hakkında özel bir belirleme bulunmayan bazı meselelerde hükmün anlaşılmasında dikkate alınır.

Ancak örf, açık bir şer'î delile aykırıysa geçerli kabul edilmez.

KISA ÖRNEK

Bir sözleşmede miktarı açıkça belirtilmeyen bazı uygulamalar, taraflar arasında bilinen ve şeriata aykırı olmayan yerleşik örf'e göre değerlendirilir.

DELİL

وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

"Onlarla örf'e uygun ve güzel bir şekilde geçinin."

Nisâ, 4/19

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

28. KAİDE

الْمَعْرُوفُ عُرْفًا كَالْمَشْرُوطِ شَرْطًا

ANLAMI

Örfen bilinen şey, şart koşulmuş gibidir.

KISA AÇIKLAMA

Tarafların açıkça belirtmediği fakat toplumda veya ilgili iş alanında yerleşmiş ve bilinen bir örf varsa, şeriata aykırı olmamak şartıyla bu örf sözleşmenin bir parçası gibi dikkate alınabilir.

KISA ÖRNEK

Bir iş için ücret belirlenirken bazı hizmetlerin ayrıca söylenmeden yapılması yerleşik örf hâline gelmişse, bu hizmetler anlaşmaya dâhil kabul edilebilir.

DELİL

وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

"Onlarla örf'e uygun ve güzel bir şekilde geçinin."

Nisâ, 4/19

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

29. KAİDE

إِنَّمَا تُعْتَبَرُ الْعَادَةُ إِذَا اطَّرَدَتْ أَوْ غَلَبَتْ

ANLAMI

Örf, sürekli veya yaygın olduğunda dikkate alınır.

KISA AÇIKLAMA

Bir âdetin fikhî hükümde dikkate alınabilmesi için toplumda yerleşmiş, sürekli uygulanıyor veya çoğunlukla geçerli olması gerekir.

Nadir ve istisnaî uygulamalar, yerleşik örf hükmünde değerlendirilmez.

KISA ÖRNEK

Bir ticaret alanında çoğu insanın sürekli uyguladığı ve şeriata aykırı olmayan bir usul, yerleşik örf olarak dikkate alınabilir.

DELİL

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ

"Sen af yolunu tut, örfü emret."

A'râf, 7/199

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

30. KAİDE

لَا عِبْرَةَ لِلْعُرْفِ الْمُخَالِفِ لِلشَّرْعِ

ANLAMI

Şeriatı aykırı örf itibar edilmez.

KISA AÇIKLAMA

Örf ve âdet ancak şer'î hükümlere aykırı olmadığı sürece dikkate alınır. Bir davranış toplumda yaygınlaşmış olsa bile Allah'ın helal veya haram kıldığı açık bir hükme aykırıysa geçerli bir örf kabul edilmez.

KISA ÖRNEK

Faizli işlemler toplumda yaygın ve alışılmış hâle gelse bile, yaygın olması faizi helal hâle getirmez.

DELİL

وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّيَا

“Allah alışverişi helal, faizi haram kılmıştır.”

Bakara, 2/275

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

31. KAİDE

الْيَقِينُ لَا يَزُولُ بِالشُّكِّ

ANLAMI

Kesin bilgi, şüphe ile ortadan kalkmaz.

KISA AÇIKLAMA

Kesin olarak bilinen bir durum, sonradan ortaya çıkan sırf şüphe sebebiyle değişmiş sayılmaz.

Kişi, aksini kesin olarak bilmedikçe önceki kesin hâli esas almaya devam eder.

KISA ÖRNEK

Abdestli olduğunu kesin bilen,
fakat abdestinin bozulup bozulmadığından
şüphe eden kimse abdestli kabul edilir.

DELİL

فَلَا يَنْصَرِفُ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا

"Bir ses işitmedikçe veya bir koku hissetmedikçe
namazdan ayrılmasın."

Müslim, 362

Elbânî: Hadis Sahîh-i Müslim'de bulunduğundan
ayrıca Elbânî hükmüsün ihtiyaç yoktur.

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FİKHİYYE

— 40 TEMEL FİKİH KAİDESİ —

32. KAİDE

الأَصْلُ بَقَاءُ مَا كَانَ عَلَى مَا كَانَ

ANLAMI

Asıl olan, mevcut durumun devam ettiğinin kabul edilmesidir.

KISA AÇIKLAMA

Bir durumun varlığı kesin olarak biliniyorsa, onun değiştiğine dair kesin bir delil bulunmadıkça önceki hâlin devam ettiği kabul edilir. Sırf şüphe, sabit olan hükmü ortadan kaldırmaz.

KISA ÖRNEK

Abdestli olduğu kesin olan kişi, daha sonra abdestinin bozulup bozulmadığından şüphe ederse abdestli olduğuna hükmeder.

DELİL

فَلَا يَنْصَرِفُ حَتَّى يَسْمَعَ صَوْتًا أَوْ يَجِدَ رِيحًا

“Bir ses işitmedikçe veya bir koku hissetmedikçe namazdan ayrılmazın.”

Müslim, 362 — Sahih

Elbânî hükmü: Sahih.

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FİKHİYYE

— 40 TEMEL FİKİH KAİDESİ —

33. KAİDE

الأَصْلُ بَرَاءَةُ الذِّمَّةِ

ANLAMI

Asıl olan, kişinin zimmetinin sorumluluktan beri olmasıdır.

KISA AÇIKLAMA

Bir kimsenin üzerinde borç, yükümlülük veya başkasına ait bir hak bulunduğu delille sabit olmadıkça, kişinin zimmeti bunlardan uzak kabul edilir. Sırf iddia veya şüphe ile kişiye sorumluluk yüklenmez.

KISA ÖRNEK

Bir kimsenin başka birine borçlu olduğu iddia edilirse, borç delille sabit olmadıkça kişinin borçsuz olduğu esas alınır.

DELİL

قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

"De ki: Eğer doğru söylüyorsanız delilinizi getirin."

Bakara, 2/111

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

Okuduğunuz için teşekkür ederim

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

– 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ –

34. KAİDE

الأَصْلُ فِي الْأَشْيَاءِ الْإِبَاحَةُ

ANLAMI

Eşyada asıl olan mübahlıktır.

KISA AÇIKLAMA

Dünyevî eşya, yiyecek, içecek ve faydalanılan şeylerde asıl hüküm helallik ve mübahlıktır. Bir şeyin haram olduğuna hükmedebilmek için onu yasaklayan şer'î bir delil gerekir.

KISA ÖRNEK

Yeni ortaya çıkan bir yiyecek veya eşya hakkında haram olduğuna dair şer'î bir delil yoksa, asıl hüküm onun mübah olmasıdır.

DELİL

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا

"Yeryüzünde bulunanların hepsini sizin için yaratan O'dur."

Bakara, 2/29

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

35. KAİDE

الأَصْلُ فِي الْعِبَادَاتِ الْمَنْعُ

ANLAMI

İbadetlerde asıl olan, delil bulunmadıkça meşru kabul edilmemesidir.

KISA AÇIKLAMA

İbadetler vahye dayanır. Bir söz veya amel, Allah'a yakınlaşmak amacıyla ibadet olarak yapılacaksa onun meşru olduğuna dair şer'î bir delil bulunmalıdır. Delilsiz olarak yeni bir ibadet şekli belirlenemez.

KISA ÖRNEK

Bir kimse kendi belirlediği özel bir ibadet şeklini, zamanını veya sayısını şer'î delil olmadan dine nispet edemez.

DELİL

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ
مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ

“Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği şeyleri dinden kendilerine şariat kılan ortakları mı vardır?”

Şûrâ, 42/21

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

— 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ —

36. KAİDE

الْعِبْرَةُ بِالْمُقَاصِدِ وَالْمَعَانِي
لَا بِالْأَلْفَافِ وَالْمَبَانِي

ANLAMI

Esas olan maksat ve manalardır;
yalnızca lafız ve şekiller değildir.

KISA AÇIKLAMA

Söz ve işlemler değerlendirilirken sadece kullanılan kelimelere veya dış görünüşe bakılmaz. Kişinin kastı ve işlemin gerçek mahiyeti de dikkate alınır. İsimlerin değiştirilmesi, bir şeyin hakiki hükmünü kendiliğinden değiştirmez.

KISA ÖRNEK

Faizli bir işlem başka bir adla sunulsa bile
gerçek mahiyeti faiz ise
isim değişikliği hükmü değiştirmez.

DELİL

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ

"Ameller ancak niyetlere göredir."

Buhârî, 1; Müslim, 1907 — Sahih

Elbânî hükmü: Sahih.

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FİKHİYYE

– 40 TEMEL FİKİH KAİDESİ –

37. KAİDE

التَّابِعُ تَابِعٌ

ANLAMI

Tâbi olan, bağılı olduğu şeyin
hükmüne tâbidir.

KISA AÇIKLAMA

Bir şey başka bir şeyin parçası, tamamlayıcısı veya
ona bağılı bir unsur ise, bağımsız olarak değil
asıl olan şeyle birlikte değerlendirilir. Asla bağılı olan
unsur, hüküm bakımından da çoğu durumda aslı takip eder.

KISA ÖRNEK

Bir mal satıldığında, örfen o mala bağılı ve
onun tamamlayıcısı kabul edilen şeyler
ayrıca belirtilmese de satışa dâhil olabilir.

DELİL

لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ

"Her nefis kazandığı iyiliği kendi lehine,
işlediği kötülüğü de kendi aleyhine kazanır."

Bakara, 2/286

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

– 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ –

38. KAİDE

إِذَا سَقَطَ الْأَصْلُ سَقَطَ الْفَرْعُ

ANLAMI

Asıl düştüğünde, ona bağlı olan fer' de düşer.

KISA AÇIKLAMA

Bir hüküm başka bir hükme bağlı olarak varlığını sürdürüyorsa, dayandığı asıl ortadan kalktığında ona bağlı olan hüküm de ortadan kalkar. Fer', bağımsız bir dayanağı bulunmadıkça asıldan ayrı değerlendirilemez.

KISA ÖRNEK

Bir sözleşme geçersiz olduğunda, yalnızca o sözleşmeye bağlı olarak doğan bazı fer'î hükümler de geçerliliğini kaybedebilir.

DELİL

وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ

“Kim imanı inkâr ederse
onun ameli boşa gitmiştir.”

Mâide, 5/5

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

– 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ –

39. KAİDE

الْخَرَاJُ بِالضَّمَانِ

ANLAMI

Menfaat, sorumluluk ve risk karşılığındadır.

KISA AÇIKLAMA

Bir malın sorumluluğunu ve zarar riskini üstlenen kimse, o maldan doğan meşru menfaate de hak kazanır. Fıkıhta kazanç ile sorumluluk arasında bağ bulunduğunu ifade eden temel kaidelerden biridir.

KISA ÖRNEK

Satın aldığı malın zarar riskini üstlenen kişi, o malı elinde bulundurduğu sürede doğan **meşru menfaatten yararlanabilir.**

DELİL

الْخَرَاJُ بِالضَّمَانِ

"Menfaat, sorumluluk karşılığındadır."

Ebû Dâvûd, 3508; Tirmizî, 1285

Elbânî hükmü: **Hasen.**

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡

KAVÂİDU'L-FIKHİYYE

– 40 TEMEL FIKIH KAİDESİ –

★ 40. KAİDE ★

الْغَنَمُ بِالْغُرْمِ

★ ANLAMI ★

Kazanç, risk ve sorumluluk karşılığındadır.

★ KISA AÇIKLAMA ★

Bir malın kazanç ve menfaatinden yararlanan kimse, ona bağlı zarar ve sorumluluğu da üstlenir.

Şeriatta kişinin riski başkasına yükleyip kazancı yalnız kendisine ayırması esas değildir.

★ KISA ÖRNEK ★

Bir ticarete kâra hak kazanan ortak, anlaşmadaki payı ve sorumluluğu ölçüsünde ticaretin zarar riskini de üstlenir.

★ DELİL ★

الْخَرَجُ بِالْضَّمَانِ

“Menfaat, sorumluluk karşılığındadır.”

Ebû Dâvûd, 3508; Tirmizî, 1285

Elbânî hükmü: **Hasen.**

UBEYDULLAH ARSLAN – İSLAM DAVETÇİSİ

♡ Okuduğunuz için teşekkür ederim ♡